

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Dějepisná olympiáda
51. ročník, 2021/2022
Školní kolo – zadání II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení: .....

Tematické zaměření ročníku: „**Šlechta v proměnách času**“.

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **60 bodů**.

Úkol č. 1

Pozorně si prohlédněte obraz šlechtické společnosti a vyberte o něm pravdivá tvrzení.

a) Jedná se o obraz z období klasicismu.	ANO	NE
b) Jedná se o obraz zachycující důležité diplomatické jednání.	ANO	NE
c) Je zde vyobrazeno dítě.	ANO	NE
d) Je zde vyobrazena osoba nejspíše pocházející z jiného státu než zbytek společnosti.	ANO	NE
e) V době vzniku obrazu bylo pro ženy ponižující věnovat se hře na hudební nástroj.	ANO	NE
f) Vyobrazení psi se nejspíše používali k lovu.	ANO	NE

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 2

Která cizí slova se dají použít v podobném významu jako slovo šlechta? Zakroužkujte 3 správné odpovědi.

- a) nobilita
- b) feudálové
- c) landsknechti
- d) leníci
- e) aristokracie
- f) bukanýři
- g) kasta

2	
---	--

Úkol č. 3

Představte si, že jste italský šlechtic, který v roce 1650 přijel do českého království s cílem získat novou půdu a usadit se tu. Vyberte správnou možnost, jak se tu můžete stát plnoprávným šlechticem.

- a) Musíte požádat zemský sněm o udělení práva vlastnit svobodné statky, tzv. inkolátu.
- b) Musíte si během souboje konaného v průběhu zasedání zemského sněmu vybojovat právo vlastnit svobodné statky, tzv. indulát.
- c) Musíte získat souhlas panovníka k udělení práva vlastnit svobodné statky, tzv. inkolátu.
- d) Musíte získat přímluvu některého ze zemských šlechticů u panovníka, aby vám mohl udělit právo vlastnit svobodné statky, tzv. indulát.

1	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 4

Jako šlechtic v zemích Habsburské monarchie byste se po roce 1648 při správě svého majetku setkával s několika výsadami i povinnostmi. Ke každému pojmu přiřadte jeho vysvětlení. Pozor, dvě vysvětlení jsou navíc.

a) Palatinát	a) -
b) Fideikomis	b) -
c) Alod	c) -
d) Dominikál	d) -
e) Militare extraordinarium	e) -

- 1) Povinnost platit daň z vojska, které si šlechtic drží na svou ochranu.
- 2) Mimořádné zdanění šlechty, ze kterého se financovala armáda.
- 3) Půda spravovaná přímo šlechtou, nepodléhá zdanění.
- 4) Část majetku šlechty, která byla propůjčována leníkům, a ti z ní šlechtě platili daně.
- 5) Panovníkem propůjčené právo udělit erb třetí osobě.
- 6) Plně svobodný pozemek, který nepodléhá lenní závislosti.
- 7) Nezcizitelná část majetku přecházející v dědičné posloupnosti, například pozemky, rodinné stříbro, knihy, obrazy...

Úkol č. 5

5	
---	--

K pojmu dominikál napište výraz pro jeho protipól.

Odpověď: _____

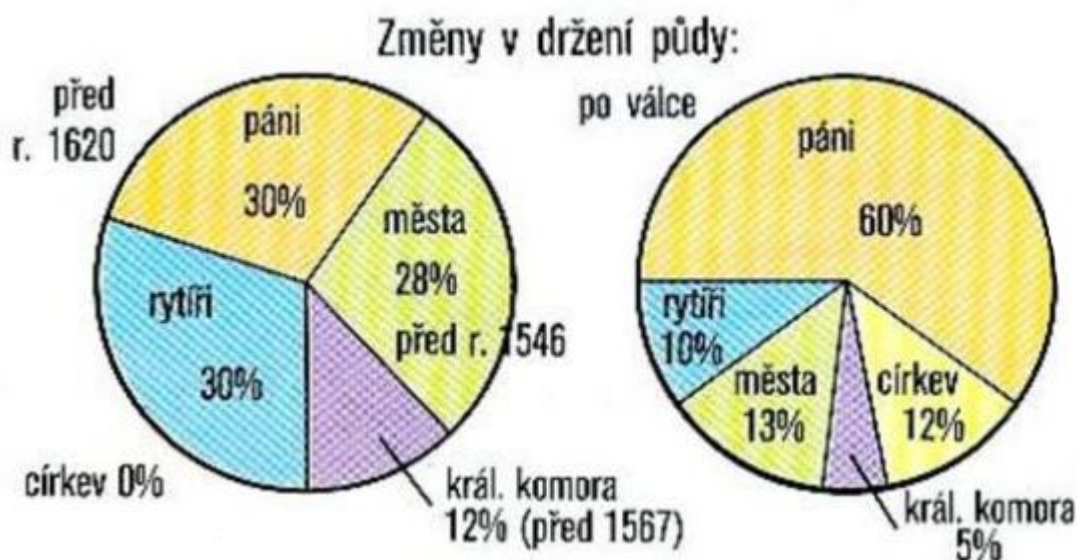
1	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 6

Na základě grafů rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda platí (zaškrtněte ANO), či nikoliv (zaškrtněte NE)

Více než polovina půdy byla před bitvou na Bílé hoře v držení šlechty.
Po Vestfálském míru se podíl půdy v držení vyšší šlechty zdvojnásobil.
Po třicetileté válce držela královská komora více půdy než před válkou.
Před prvním stavovským odbojem byla většina půdy v rukou stavovské obce.

ANO – NE
ANO – NE
ANO – NE
ANO – NE

3	
---	--

Úkol č. 7

Být šlechticem také znamenalo učit se cizí jazyky. Vyberte správné tvrzení o panovnickém dvoře ve Vídni.

- a) Němčina a čeština byly jedinými povolenými jazyky u dvora. Kdo promluvil jiným jazykem, mohl dostat pokutu.
- b) U dvora se mluvilo především latinsky a německy. Čeština se zde nevyskytovala téměř vůbec, francouzština byla opovrhovaným jazykem nepřítele, který bylo třeba znát jen kvůli vojenské strategii.
- c) Většina šlechticů u dvora ovládala několik jazyků, samozřejmostí byla němčina, v 17. století byla módní italština a od 18. století francouzština.

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

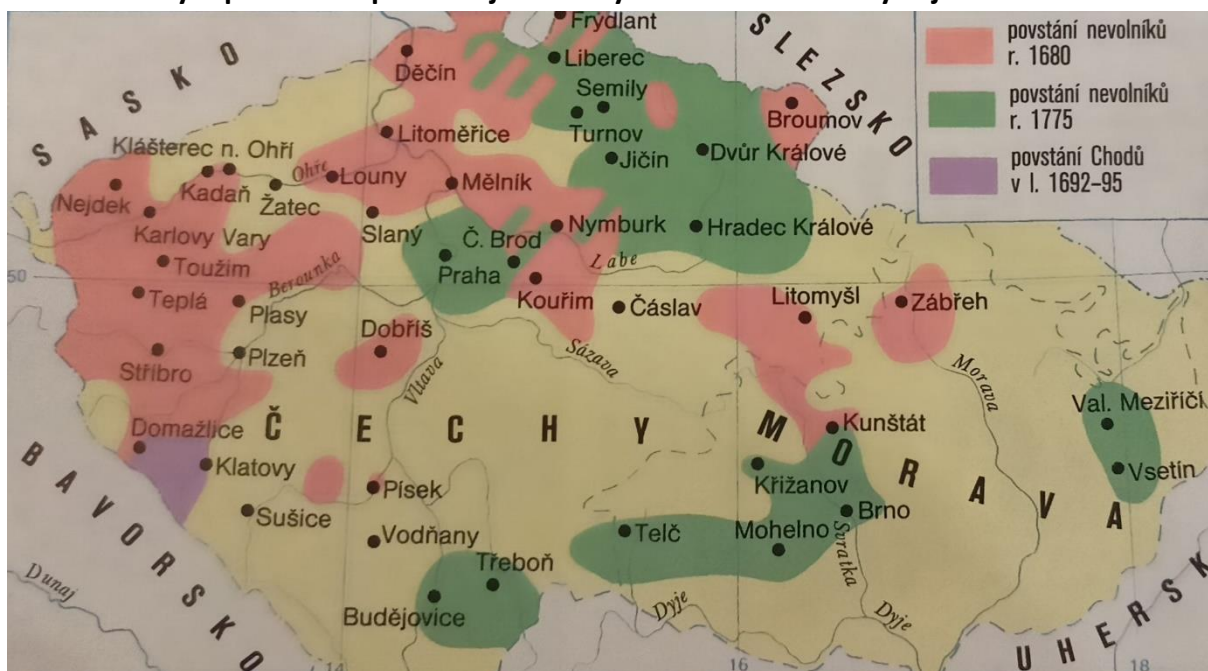
d) Patriotismus šlechticů se poznal podle toho, kterým jazykem kdo mluvil. Proto u dvora mluvil každý především svou mateřštinou.

e) Každý příslušník dvora musel umět mluvit minimálně německy, česky, italsky a francouzsky, aby mohl při diplomatických rozmluvách odpovídat v příslušném jazyce. Většina příslušníků dvora mluvila ještě latinsky.

1	
---	--

Úkol č. 8

V průběhu 17. - 18. století došlo na venkově (viz mapa) k celé řadě vzpour proti vrchnosti. Z nabízených možností přiřaďte ke každému z následujících panovníků ty oblasti, ve kterých došlo k selským povstáním právě za jeho vlády. Dvě možnosti nevyužijete.

Leopold I. - _____

Marie Terezie - _____

Josef I. _____

Na výběr: Třeboňsko – Klatovsko - Broumovsko - Lounsko - Děčínsko - žádné - Vsetínsko - Jičínsko - Žatecko – Sušicko.

4	
---	--

Úkol č. 9

A. Najděte ve větě název českého a moravského zámku:

- a) I když kníže vyrazil již po poledni, cesta byla dlouhá, takže k zámku přijel až k večeru.
- b) Aby nemuseli náklad vynášet zdlouhavě přes práh, Lubo kázal vyházet vše oknem, neboť byl šetrný hospodář.

Název zámku z věty a) _____

Název zámku z věty b) _____

1	
---	--

B. K názvům zámků přiřaďte správné fotografie.

1.

2.

3.

4.

5.

Zámek z věty a) = fotografie č. _____

Zámek z věty b) = fotografie č. _____

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

C. Oba tyto zámky mají předobraz v jednom zahraničním. Vyberte ten správný.

1. Panství Dalmeny house

2. Hrad Caernarfon

3. Hrad Windsor

Předlohou je sídlo č. _____

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 10.

Co to byla fronda? Zaškrtněte právě jednu odpověď.

- a) Označení pro šlechtické povstání a následnou občanskou válku ve Francii v letech 1648–1653.
- b) Vzpouza nizozemských gézů proti španělské nadvládě v letech 1679–1702.
- c) Pojmenování nové úřednické šlechty na anglickém venkově po Slavné revoluci.
- d) Horní komora francouzského parlamentu v období jakobínské diktatury.

2	
---	--

Úkol č. 11

A. Ke každé události vyberte zemi, ve které se stala. Jednu zemi vyberete dvakrát a dvě nepoužijete vůbec.

- a) povstání Jemeljana Pugačova   - země:
- b) tzv. němý sněm   - země:
- c) náhrdelníková aféra   - země:
- d) povstání děkabristů   - země:

Výběr zemí: Anglie – Polsko – Rusko – Nizozemí – Francie.

2	
---	--

B. Vyberte správné vzestupné chronologické řazení těchto událostí:

- a) a–c–d–b
- b) c–b–a–d
- c) b–a–c–d
- d) d–a–b–c

2	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 12

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jsou pravdivá (zaškrtněte ANO), či nikoliv (zaškrtněte NE).

Na konci 18. století již nebyla velkostatkářská šlechta rozhodující společenskou složkou v habsburské monarchii.

ANO - NE

Vliv velkostatkářské šlechty se ve 2. polovině 18. století začal prosazovat i do nedostatečně rozvinutého průmyslu a obchodu.

ANO – NE

Jedním z argumentů, kterým se šlechta jako celek snažila prosadit své požadavky ve sledovaném období, bylo její zemské vlastnictví.

ANO – NE

Pro vysoké úředníky pražského zemského gubernia byla šlechta konce 18. století nezbytným článkem mezi panovníkem a obecným lidem.

ANO – NE

3	
---	--

Úkol č. 13

Kdo patřil mezi „šlechtu talárů”? Vyberte právě jedno správné tvrzení.

- a) Člověk, který ve Francii vykonával v 18. století vysokou veřejnou funkci.
- b) Příslušník nejvyššího anglického soudního dvora.
- c) Čelný představitel Karlovy Univerzity.
- d) Zástupce španělských kortesů.

2	
---	--

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 14

Prohlédněte si portréty šlechticů Eleonory Clam-Gallas se sestrou a společnicí (A), Marie Ernestiny z Eggenbergu (B) a Pauliny z Arenbergu (C). Tyto tři ženy spojuje rod Schwarzenbergů, do něhož se přivdaly. Ovšem rozdělují je i stovky let. Seřadte dámy chronologicky podle jejich narození a z nabízených možností přiřaďte ke každé styl oblékání, který zvolila pro svůj portrét. Pozor, nabízených možností je více, než využijete.

A

B

C

Jméno šlechtičny	Chro- nologie	Styl oblékání
Eleonora Clam-Gallas se sestrou a společnicí (A)		
Marie Ernestina z Eggenbergu (B)		
Paulina z Arenbergu (C)		

Chronologie: 1= žila nejdříve, 3 = žila nejpozději

Styl oblékání: baroko / biedermeier / empír / romantismus / renesance / secese

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 15

Ještě jednou se vraťme k rodu Schwarzenbergů, tentokrát k Adamu Františkovi, vévodovi krumlovskému a jednomu z předních mužů habsburské monarchie. Žil v letech 1680-1732.

Z následujícího soupisu vyberte události, o nichž mohl být Adam František během svého života informován. Správně jsou 4 možnosti.

- a) Ludvík XIV. se nazval králem Slunce.
- b) Ve Francii schválili deklaraci práv člověka a občana.
- c) V Anglii popravili krále Karla I.
- d) Po vyhlášení vestfálského míru přišla do Čech nová šlechta.
- e) Vídeň se podruhé slavně ubránila Tureckému obléhání.
- f) V českých zemích proběhla první pozemková reforma.
- g) Rozpadl se říšský sněm Svaté říše římské.

4	
---	--

Úkol č. 16

Přečtěte si následující text a do vynechaných polí z nabídky doplňte správná slova ve správných tvarech. Pozor, slov v nabídce je víc, než využijete, a naopak některá slova využijete vícekrát.

Proti šlechtě bylo vedeno několik povstání nevolníků, kteří si tak chtěli vydobýt lepší podmínky své existence. Jedno z nejznámějších se odehrálo na _____ v letech 1692 až 1695. (obyvatelé toho území) _____ se snažili domoci svého práva osvobození od _____, které sice bylo odedávna zvykové, ale bohužel nikdy jej nedostali písemně. Do jejich čela se postavil Jan Sladký _____, který se vypravil až do _____, aby požádal císaře o potvrzení. Stěžoval si na svého pána, Wolfa Maxmiliána Lammingera, řečeného _____. Císař však stál na straně šlechtice a (obyvatelům toho území) _____ uložil poslušnost pod přísným trestem. Nakonec byl _____ popraven.

O tomto povstání napsal Alois Jirásek román s názvem _____. V něm popisuje pověst, podle které při popravě vyzval (kdo) _____ (koho) _____ do roka a do dne na _____, a ten opravdu zemřel.

Nabídka: berně – boží soud – Bratislava – Českobudějovicko – Grasel – Hraničář – Chodsko – Chodové – Jánošík – Kozina – Liberecko – Lišák – Lomikar – následování – Plzeň – pochůzka – poslední večeře – Psohlavec – robota – souboj – Strážce – Tell – Vídeň.

6	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 17

A. Zpočátku bývala šlechta poměrně uzavřenou společenskou vrstvou, avšak od poloviny 19. stol. se možnost stát se šlechticem stále více otevírala i obyčejným lidem. Například František Antonín hrabě Libštejnský z Kolovrat navrhoval povýšit do šlechtického stavu co nejvíce vynikajících nešlechticů. Z navrhovaných kandidátů vyberte ty, kteří by po roce 1848 měli, i díky hraběti, šanci na povýšení. Zaškrtněte, zda pravidlům udělování titulů vyhovuje, nebo nevyhovuje.

a) Alois Pražák dlouhodobě působí v politice, například jako poslanec říšské rady. Za svou práci získal řád Železné koruny I. třídy. Nyní se chystá požádat o titul barona. **vyhovuje – nevyhovuje**

b) Josef Ettenreich zachránil život císaři Františku Jozefovi I., když zabránil atentátu. Za tuto mimořádnou zásluhu by mohl získat titul rytíře. **vyhovuje – nevyhovuje**

c) Max Kahler je velmi bohatý podnikatel v oblasti bankovníctví. Pomáhá rozvíjet rakouskou burzu, podporuje místní občany. Také daroval nemalý obnos na výstavbu církevních staveb, především kostelů. Nyní by rád získal titul rytíře. **vyhovuje – nevyhovuje**

d) Albrecht Adam je vojákem z povolání. Zatím bojoval hlavně v Itálii a díky své pílí, statečnosti a více jak třicetiletým zkušenostem již dosáhl hodnosti rytmistra. Doslechl se, že i jako armádní důstojník by se mohl stát šlechticem. **vyhovuje – nevyhovuje**

3	
---	--

B. S udělováním šlechtických titulů souvisí i jejich zrušení. Vyberte správné tvrzení.

a) Šlechtické tituly byly zrušeny v lednu 1919. Československo chtělo tímto aktem ukázat svou nezávislost na minulosti a připojit se k většině vyspělé Evropy, ve které tituly také zanikly.

b) Šlechtické tituly byly zrušeny v prosinci 1918. Nová republika považovala šlechtu za oporu bývalé monarchie a šlechtické výsady odporovaly jejím představám o demokratickém zřízení.

c) Šlechtické tituly byly zrušeny v září 1918. Habsburská monarchie se ze všech sil snažila udržet pohromadě a tímto činem chtěla ukázat dobrou vůli ke změnám.

d) Šlechtické tituly byly zrušeny v prosinci 1917. Habsburská monarchie se rozhodla výrazně změnit své uspořádání, aby lépe čelila válečným útrapám.

e) Šlechtické tituly byly zrušeny v březnu 1917. V průběhu Velké války vynikl rozpor nad tím, co měly šlechtické tituly reprezentovat, a tím, jak se šlechtici opravdu chovali. Šlechtictví se najednou jevilo jako přežitek.

1	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 18

Dne 17. 9. 1938 a pak i 6. 9. 1939, již za okupace, česká šlechta projevila své staleté spojení s českým národem. Přečtěte si úryvek z prohlášení z 6. 9. 1939:

„... někteří v německém prostředí žijící potomkové českých rodin, honosících se ryze českými jmény a vzešlých z nejstarší krve české, hlásí se k národu německému, který je u vědomí jejich německého smýšlení velmi ochotně za své syny uznává a v jejich českém původu překážky nevidí.

Jsme přesvědčeni, že tak jako my přiznáváme těmto jedincům právo hlásit se k národu, uprostřed něhož žijí, který za svůj zvolili a který je za své příslušníky přijímá, tak i se strany druhé nebude nikdo příslušníkům šlechtických rodin, zde usedlých, ubírat právo, aby se hlásili k českému národu, s nímž žili jejich předkové po generace, sdílejíce práva i povinnosti, dobré i zlé, byť rodiny ty nebyly po meči vždy původu českého.

Zděděná příslušnost k národní společenosti není tedy určována okolnostmi dne, nýbrž jest způsobena skutečností společenství života, politické, kulturní a hospodářské spolupráce, jednotou dějin, osudů a zodpovědností za budoucí generace národa...”

A. Vyberte z nabídky jméno šlechtice, který toto prohlášení sepsal a předložil protektorátnímu prezidentovi E. Háchovi

- a) František hrabě Kinský
- b) Rudolf Děpold hrabě Czernin
- c) František princ Schwarzenberg
- d) Leopold hrabě Sternberg

1	
---	--

B. Vyberte výrok, který odpovídá obsahu prohlášení

- a) Šlechtici, kteří prohlášení podepsali, se vždy a za všech okolností chtějí hlásit k českému národu.
- b) Šlechticům, kteří prohlášení podepsali, je lhostejno, zda přijmou českou či německou národnost, protože cítí souvislost především zemskou.
- c) Šlechticům, kteří prohlášení podepsali, upírá protektorátní prezident Emil Hácha možnost přihlásit se k českému národu.
- d) Šlechtici, kteří prohlášení podepsali, se cítí být nuceni přihlásit se k českému národu.

1	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

C. V květnu 1942 se k tomuto prohlášení vrátil říšský zastupující protektor Reinhard Heydrich. Označte v nabízených výrocích dva, které vyjadřují jeho tehdejší reakci na toto prohlášení.

- a) Přinutil signatáře tohoto prohlášení podpisy odvolat.
- b) Uvalil nucenou správu na jejich majetky.
- c) Jejich majetky zkonfiskoval bez jakékoliv náhrady či úlevy.
- d) Některé ze signatářů nechal uvěznit.

2	
---	--

Celkem:

60	
----	--